

2017-08-15

Rapportens författare:

Charlotte Lundgren FD
Institutionen för kultur och kommunikation
Linköpings universitet

Slutrapport för projekt H1247206

”Utveckling av den didaktiska processen i ridundervisning: samspelet mellan ryttare, ridlärare och häst”

Formalia

Denna första delstudie av kommunikation och pedagogik under privata ridträningar beviljades anslag (sammanlagt 673.000 kr) för två år med start 2013-01-01 och slut 2014-12-31. Det första året genomfördes studien i samarbete mellan Charlotte Lundgren/Linköpings universitet och Mari Zetterqvist Blokhuis/MZ Equitation. Under perioden 2014-2015 låg arbetet i projektet delvis nere på grund av att Lundgren var sjukskriven. Av denna anledning beviljades projektet förlängd dispositionsrätt t.o.m. 2017-07-01. SHF har beslutat om finansiering också av delstudie 2 (projekt nr H1347083) som baseras på det material som samlades in under den första delstudien. Delstudie 2 har också beviljats förlängning, och kommer att slutrapporteras senast våren 2019.

Bakgrund

Ridning bygger på ett samspel mellan två olika individer, och framgången i ridning är beroende av en effektiv kommunikation mellan ryttare och häst. Samspelet påverkas av en mängd olika faktorer som exempelvis ryttarens fysik, kunskap och personlighet samt hästens rörelser och temperament (Meyners 2004, Zetterqvist Blokhuis 2004). Ett gott samspel är en förutsättning inte bara för goda prestationer på tävlingsbanan utan också för hästens välbefinnande genom minskad stress, frustrationer och risk för skador och olyckor (Visser et al. 2008). När missförstånd uppstår kan det i värsta fall leda till olyckor (Keeling et al. 1999), men också andra problem för ryttare och häst. Ekipagets samspel kompletteras i utbildningssammanhang av samspelet mellan ekipaget och en ridlärare/tränare. Träningens syfte är enkelt uttryckt att förbättra samspelet mellan ryttare och häst. Det är rimligt att påstå att en god relation mellan tränare och adepter (människor såväl som hästar) också är grundläggande för tränarnas förutsättningar att framgångsrikt bedriva näringsverksamhet, oavsett om de är anställda vid exempelvis en ridskola eller driver egen verksamhet.

På senare år har djurvälfrädsproblem inom ridsporten aktualiserats, då många skador på ridhästar anses vara ridrelaterade. De orsaker som anges är bland annat okunskap, undermåliga träningsmetoder och användning av olämplig utrustning (McGreevy & McLean 2010). Tränarnas kunskaper och insatser anses vara avgörande för den fortsatta utvecklingen (Warren-Smith & McGreevy 2008). Studier av hur faktiska ridträningssituationer fungerar saknas emellertid.

Projektet sjuösattes för att lämna ett bidrag till kunskapen om hur samspelet mellan häst, ryttare och tränare går till, sett ur ett pedagogiskt och kommunikationsvetenskapligt perspektiv. Syftet med projektet i dess helhet är att ”...bidra till en förbättrad förståelse för den didaktiska utmaning som ridundervisning innebär, vilket i sin tur ger förutsättningar för en förbättrad utbildning av ridlärare/tränare och därigenom på sikt bättre prestationer och ökat välbefinnande för både ryttare och hästar.” (citat från ansökan). Målen med Delstudie 1 var dels att samla in ett högkvalitativt material som skulle kunna användas även inom de två kommande delstudierna, dels att fördjupa kunskapen om hur kommunikationen mellan ryttare, häst och tränare förstås av deltagarna och kan beskrivas utifrån kommunikationsvetenskapliga och pedagogiska perspektiv.

2017-08-15

Material och metoder

Projektet utgår från ett konstruktivt undersökande perspektiv (*appreciative inquiry*, Bushe 2011). Avsikten med projektet är alltså inte att utifrån en kritisk analys avtäckta dolda maktrelationer eller liknande, utan att fördjupa deltagarnas (och forskarnas) förståelse för den verksamhet som studerats för att därigenom möjliggöra en vidare utveckling av den. Utgångspunkten för såväl materialinsamling som analys kan beskrivas som kvalitativ (analysen utgår från att både mönster och avvikelser från ett mönster är relevanta för att förstå studieobjektet, Silverman 2000), etnometodologisk/fenomenografisk (analysen utgår från ett deltagarperspektiv och är öppen för emergenta mönster som forskaren inte hade kunnat förutse, Marton 1981, Heritage 2004, Hutchby & Wooffitt 2008) och kommunikationsetnografisk (analysen syftar till att beskriva både kommunikationssituationens former och dess ramar, Linell 2015).

Materialiet

Det material som samlades in under det första året (2013-2014) består av femton datainsamlingspunkter fokuserade på privata träningar i dressyr. Vi valde att fokusera på dressyrträning eftersom vi ville ha ett någorlunda homogent material, där deltagarna var orienterade mot samma övergripande logik (liknande typer av ridövningar i syfte att lösa liknande typer av problem). Materialet består av femton inspelningar av privata dressyrträningar (en tränare-ett ekipage), intervjuer med de femton deltagande ryttarna, intervjuer med de fem deltagande tränarna och fältanteckningar från de femton inspelningstillfällena på de olika anläggningarna.

Inga träningstillfällen har arrangerats för datainsamlingens skull, utan vi som forskare har anpassat vår datainsamling efter träningstillfällena som skulle ha ägt rum oavsett om vi var där eller inte. Syftet med detta förfaringssätt är naturligtvis att så långt det är möjligt fånga autentiska situationer. Varje träningstillfälle har varit 45-60 min långt. Detta innebär att den totala mängden material från inspelningarna av träningstillfällena uppgår till ca 50 timmar video och 15 timmar audio. Intervjumaterialet uppgår till ca 10 timmar audio. I samband med våra besök på de deltagande tränarnas ridanläggningar har vi fört fältanteckningar.

Materialets höga kvalitet bygger inte på att det porträtterar ett stort antal hästar, ryttare och tränare (även om antalet deltagare faktiskt överstiger deltagarantalet i många kvantitativa studier som presenterats på t.ex. de ISES-konferenser där vi har deltagit) utan framför allt på att videospelningarna är av så pass hög teknisk kvalitet. Tack vare det grundliga förarbetet inför inspelningarna lyckades vi eliminera de flesta problemen (dåligt ljus och ljud, aktivitet över en stor yta), utan att förändra förutsättningarna för den naturligt förekommande interaktionen vid vardagliga träningstillfällen som vi ville studera. Med tre kameror, två kameramän, röstförstärkning på tränaren i de fall ridhuset inte var utrustat med bärbar mikrofon och högtalare, samt separat ljudupptagning på ryttaren lyckades vi fånga ett mycket bra material med en hög teknisk kvalitet och en god återgivning av den inspelade situationen. Kombinationen av detta videospelade material, de inspelade intervjuerna och fältanteckningarna ger en möjlighet att arbeta med triangulering i analyserna, vilket i sin tur bidrar starkt till projektets kvaliteter och då särskilt möjligheterna att göra välgrundade analyser.

Vi vill gärna lyfta fram att projektet, och särskilt videomaterialet och de analyser det möjliggör, har bemötts med stor entusiasm för sina goda kvaliteter, både från internationella kommunikations- och interaktionsforskare och från den samlade internationella communityn av humsam-hästforskare. När projektet presenterats vid kommunikationsvetenskapliga konferenser har just materialets kvaliteter lyfts fram i diskussionerna efteråt. Flera forskare gav där uttryck för att de nu såg fram emot att samla in liknande material i andra sammanhang (bland annat vid träning av hundar). Vid *Equine Cultures in Transition* 2016 lovordades projektet som det första som på allvar gör det möjligt att visa på hästens roll i den kommunikativa och didaktiska situation som ridträning utgör och där frågor som rests av bland andra Brandt (2004) och Argent (2012) om ryttare-häst-kommunikation kan besvaras.

2017-08-15

Deltagarna

Tränarna rekryterades genom att vi spred en förfrågan bland yrkesverksamma ridtränare. De fem tränare som kom att delta valdes ut enligt tre principer. Vi ville att de skulle vara allmänt väl ansedda, väl etablerade i sitt yrke och verksamma i mellan-Sverige (för att begränsa resandet). Under det informationsmöte vi höll med dem (i september 2013) beslutade vi i samråd med dem att det bästa vore att de själva tillfrågade sina elever, med målet att varje tränare skulle rekrytera tre elever/ryttare. De femton deltagande ryttarna (16-65 år) har ridit i minst fem år (5-50 år). En del har egna hästar, som de rider på under inspelningarna, medan andra rider en häst som tillhör tränaren. Denna typ av regelbundna privatlektioner har blivit allt vanligare bland vuxna ryttare och utgör grunden för några av de deltagande tränarnas professionella verksamhet. Oavsett om ryttarna äger hästen eller inte rider dock alla hästar som de ridit förut, och de flesta känner hästen väl. Samtliga hästar är välutbildade svenska varmblood.

Många av de deltagande ryttarna har ridit av och till, en del kontinuerligt, sedan de var barn. Deras ambitioner varierar, men alla rider för att de har hästar och ridning som sitt främsta fritidsintresse. Flera av deltagarna tävlar, vissa mer intensivt, andra då och då. Några av de yngre hoppas på en karriär som professionella ryttare, men majoriteten är fritidsryttare. Flera beskriver ändå att de ser tävlandet huvudsakligen som ett sätt att organisera och strukturera träningen, där det är processen snarare än resultaten som poängen med det hela. Oavsett om de tävlar eller inte har de dock som mål att utveckla sin ridning, och de rider regelbundet för den tränare som inspelningen sker hos.

De fem tränarna är samtliga erfarna inom sitt yrke, och även om de har varierande utbildningsbakgrund (hippolog, KY-utbildad ridlärare, äldre ridinstruktörsutbildning via SvRF, tränarutbildning via SvRF) arbetar alla med häst- och ryttarutbildning på professionell basis. Alla är fokuserade huvudsakligen på dressyrträning, och tar emot både elever och hästar för utbildning och träning.

Etiska överväganden

Vid informationsmötet fick tränarna ett informationsmaterial som deras elever fick ta del av, där det framgick vad studien handlade om, att deltagande var frivilligt, att materialet skulle behandlas konfidentiellt och att deltagarna skulle aidentifieras vid publicering av resultaten, samt rätten att utan sanktioner dra tillbaka ett eventuellt samtycke till deltagande. Samtliga tränare rekryterade tre elever/ryttare var. Samtliga deltagares medgivande dokumenterades skriftligt (i två fall lämnades medgivandet av ryttarnas målsman) vid tidpunkten för datainsamlingen. Studiens utformning följer även i övrigt UNESCOs etiska riktlinjer (UNESCO 2017).

Insamlings- och analysmetoder

Intervjuerna är av semistrukturerad, kvalitativ typ, där intervjuaren har följt ett frågeformulär men samtidigt haft gott om utrymme för informanternas egna initiativ och där följdfrågorna anpassats efter vad informanten berättat (eller inte berättat). Själva intervjun föregicks av att ryttaren fick titta på en del av inspelningen från träningen, för att intervjuaren och ryttaren skulle kunna fokusera på just denna träning (*stimulated recall*, Lyle 2003). Fokus för intervjuerna har varit frågor om hur informanten ser på kommunikationen mellan hästen, ryttaren och tränaren, men även viss bakgrundsinformation som riderfarenhet, ambitionsnivå, ålder och liknande har samlats in. Intervjuerna har spelats in (audio) och transkriberats av intervjuaren.

Intervjuerna har analyserats utifrån en fenomenografisk ansats (Marton 1981) i syfte att förstå hur deltagarna resonerar kring och ser på de frågor som intervjuaren aktualiserar, med särskilt fokus på den förståelse av de diskuterade fenomenen som de uppvisar under intervjun. Konkret innebär detta att forskare söker gruppera utsagor som beskriver föreställningar om det undersökta fenomenet. På sätt kan innebördsteman avtäckas, där olika fenomenens skilda innebörd för olika människor tydliggörs (Kroksmark 2007).

2017-08-15

Analysen av videoinspelningarna har skett i flera steg. Den första analysen av videoinspelningarna innebär att en så kallad videologg har upprättats (Lundgren 2009), vilken dels utgör en beskrivning av det som sker i inspelningarna, dels gör det möjligt att tidsmärka intressanta sekvenser i inspelningarna och emergent koda dem utifrån syftet att identifiera olika kommunikativa resurser (Mondada 2016). I takt med att analysarbetet fortskridit har de sekvenser som bedömts vara mest intressanta att studera transkriberats. Både intervjuer och fältanteckningar har använts för att förfinas förståelsen av de träningsstillfällena som har spelats in. Analysen av inspelningarna, där transkriptionen utgör en del av analysarbetet, syftar till att systematiskt beskriva de metoder deltagarna använder för att tillsammans föra verksamheten framåt (Heritage 2004, Hutchby & Wooffitt 2009) och hur dessa metoder kan förstås i relation till verksamheten som sådan (Linell 2015).

Resultat

Delstudie 1 har lett till att det nu finns ett högkvalitativt material att utgå ifrån i studier av hur faktiska ridträningssituationer kan se ut. I det följande presenteras både resultat från de analyser som gjorts inom ramen för Delstudie 1 och den dialog med andra forskare som projektet lett till.

Ryttarnas syn på kommunikationen med hästen och hästens roll i kommunikationen

Analysen av intervjuerna har fokuserat på ryttarnas berättelser om sin syn på interaktionen mellan dem själva och hästarna, och på hur de ser på hästens roll i denna interaktion. Arbetet har resulterat i två tidskriftsartiklar, en publicerad och en under arbete, samt två konferensbidrag (se avsnittet Publikationer för detaljer).

I den artikel som publicerats i *Society & Animals* redogör Zetterqvist Blokhuis och Lundgren för hur ryttarnas berättelser ger uttryck för en intressant dubbelhet, där de å ena sidan pratar om den enskilda hästen som en kompetent individ med en egen vilja (ett aktivt subjekt) men samtidigt uppvisar en förväntan på att hästen ska underkasta sig ryttarens vilja och i viss mån också att hästen ska fungera som ett instrument för att ryttaren ska kunna nå sina mål (ett passivt objekt). Ryttarnas berättelser visar samtidigt på en god förståelse av olika hästars skilda förutsättningar, och att ryttarna på olika sätt anpassar sin ridning efter den enskilda hästen. Ryttarna uttrycker också att även hästar (inte bara människor) har ”dagar och dagar”, det vill säga att dagsformen – både den fysiska och den mentala – varierar mellan olika ridtillfällen, och att det är ryttarens ansvar att skaffa sig en bild av hästens status och att anpassa ridningen därefter. Det här med ryttarens ansvar är ett återkommande tema, där ryttarna är mycket tydliga med att hästens och deras gemensamma prestation måste förstås som primärt beroende av ryttarens ridning. Hästen må ha en bättre eller sämre dag, men ryttaren måste anpassa sig till detta. Misslyckanden ska alltså förstås som ett resultat av bristande anpassning från ryttarens sida till hästens behov, bristande kunskap om hur ett visst problem kan lösas eller bristande förmåga att tydligt kommunicera sina önskningar till hästen. Detta sista tema, formerna för kommunikationen med hästen, återkommer i många olika delar av intervjuerna. Med tanke på att man från ISES sida återkommande hävdar att ryttare och tränare saknar insikt i hur hästar lär sig enligt det lärandeteoretiska paradigmet är det extra intressant att se att åtminstone svenska dressyryttare mycket tydligt kan beskriva att ridning är signalbaserad, att en instruktion (t.ex. ökat tryck i hästens mun genom en förhållning) så fort som hästen ger rätt respons ska följas av en återkoppling (en eftergift på tygeln) som fungerar som signal till hästen om att responsen var den som ryttaren önskade. De beskriver också att den största utmaningen i ridningen är att lära sig att ”tajma hjälperna” och att vara tillräckligt snabba med återkopplingen till hästen. Svenska ryttare använder inte begreppen lärandeteori eller operant betingning, men de uppvisar en praktisk kunskap om hur både positiv och negativ förstärkning samt positiv och negativ bestraffning fungerar. Men samtidigt som ryttarna tydliggör att de tar ansvar för hur deras del av det kommunikativa arbetet visar intervjuerna att de vill att hästen ska ta det de ser som hästens ansvar: att lyssna, och att följa ryttarna. Den här dubbelheten, där man å ena sidan ser hästen som en kognitivt kompetent individ och å andra sidan som någon som likt en automat ska underkasta sig ryttarens kommandon, återkommer intervjumaterialet igenom.

2017-08-15

Många ryttare beskriver hur viktigt det är för dem att ge positiv återkoppling till hästen, inte bara genom positiv eller negativ förstärkning under den faktiska övningen utan också på ett mer allmänt plan. De beskriver att de vill att hästen ska förstå när de är nöjda med dess prestation. Några beskriver hur de bjuder in hästen till en sorts gemensam lek, till exempel genom att ge friare tyglar och låta hästen skjuta iväg i en mer kravlös galopp en stund samtidigt som de klappar om den.

Några ryttare beskriver på ett allmänt plan hur de kan känna i hela hästens kropp om den förstår eller inte förstår vad de vill, och att det är just denna förmåga att känna av och förstå hästen genom dess kropp som är ryttarkänslans kärna. En av dem beskriver målande hur det känns när kommunikationen fungerar, då ”det känns som att sitta i ett moln”. Samtidigt har både ryttare och tränare påtagligt svårt att formulera sig i mer konkreta termer kring ur deras samverkan med/inverkan på hästen går till och vad ryttarkänslan egentligen konstitueras av. På frågan om hur de tänker kring hästens roll i kommunikationen blir de ofta tysta, och många förvånas över frågan. När det gäller föreställningen om hästens roll finns både en idé om hästen som ett tänkande subjekt med vilken ryttaren interagerar och idén om hästen som ett lydigt objekt vars främsta roll är att uppfylla ryttarens önskningsar både i den lokala kontexten (en övning, eller ett träningspass) och i en större kontext (bära ryttaren mot tävlingsmål eller ge ryttaren känslan av att hon utvecklas i sin ridning).

I den andra artikeln med koppling till intervjumaterialet utvecklas temat hästen som subjekt-hästen som objekt. Zetterqvist Blokhuis har kompletterat det svenska materialet med intervjuer med 12 polska dressyryttare, och ställer i denna artikel frågan om hur denna dubbla syn på hästens roll kan relateras till frågor om hästvelfärd. Arbetet med denna artikel är ännu inte färdigt, men arbetsnamnet är *Horse Cultures in Transition; Riders' understanding of the role of their horse in sport dressage*. Artikeln skrivs tillsammans med Petra Andersson, Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori på GU och planeras att skickas in till *Humanimalia* under hösten 2017. Till de centrala resultaten hör att det inte framkommer några större skillnader i synen på hästens roll i dressyr mellan svenska och polska ryttare, trots de kulturella skillnader som i övrigt finns mellan länderna. Detta beror förmodligen på att dressyren i sig har en stark internationell kultur, vilket kan vara både en styrka och en svårighet sett utifrån ett djurvelfärdsperspektiv.

Ryttare-häst-kommunikation under ridning

Analysen av videoinspelningarna (mot bakgrund av intervjuer och fältanteckningar) har fokuserat på hur interaktionen mellan hästen och ryttaren kan beskrivas utifrån ett kommunikationsvetenskapligt perspektiv, eftersom intervjuerna visar att både ryttare och tränare har svårt att på ett konkret sätt beskriva hur interaktionen fungerar. Arbetet har resulterat i en tidskriftsartikel, fyra konferensbidrag och en populärvetenskaplig artikel (se avsnittet Publikationer för detaljer).

I arbetet med att utveckla en transkriptionsmetod som gör rättvisa åt den komplexa kommunikationssituation som ridning utgör, vanns insikten att interaktionen kan förstås bättre om man delar upp ”känslan” ryttaren upplever till häst med utgångspunkt i perceptionsteorins uppdelning i taktill och kinestetisk perception (Grunwald 2008). Det somatosensoriska systemet i både människors och hästars kroppar registrerar haptisk information om någon del av kroppen är i fysiskt medierad kontakt med någonting i omgivningen och vilka kvaliteter denna kontakt har. Nervsystemet i hudens lager ger information om bland annat vibrationer, lätt eller starkt tryck mot hudlagren och lätt eller stark sträckning av hudlagren – det är detta som är beröring, eller taktill perception. Nervsystemet djupare inne i kroppen, i muskelhinnor, senor och muskler, ger information om var olika kroppsdelar befinner sig i relation till varandra (muskelkoordination eller proprioception) och i vilken utsträckning kroppen därmed befinner sig i balans – det är detta som är kinestetisk perception. När ryttaren petar lite med spöet på bogen upplever hästen det taktill, medan ryttaren kan uppfatta en orienterad takt i galoppen kinestetiskt. Dessa olika typer av information är sekventiellt ordnad, det vill säga den uppträder i kedjor av initiativ och responser, som föder nya initiativ och responser och så vidare och så vidare. Hästen stretar emot handen (ökar trycket i

2017-08-15

ryttarens hand), varpå ryttaren lättar lite på innerhanden (minskar trycket i hästen mun), varpå hästen slappnar av lite mer i nacken och sidan och ”kommer igenom” i sin böjning, varpå ryttaren stryker innerhanden mot hästens hals och så vidare och så vidare. Studien av ryttar-häst-interaktionen visar att ryttarkänsla inte handlar om *en* typ av känsla, i singularis, utan om olika typer av kännande: taktil och kinestetisk perception, fysiskt medierad i form av beröring och tryck.

På samma sätt som när det gäller språkligt medierad kommunikation kan olika fysiskt medierade resurser samordnas under ridning, så att ryttaren exempelvis koordinerar en förändrad balans (sätter sig mer till höger) med en förändrad position av ena underskänkeln (flyttar vänster ben bakåt). Taktila och kinestetiska resurser kan kombineras med varandra men också med paraverbala resurser, som till exempel ett berömande ”braaa! duktig kille!” yttrat med ett uppmuntrande tonfall (där det naturligtvis är tonfallet snarare än orden i sig som är meningsfull för hästen). Ryttaren läser av hästens responser genom att ge akt främst på kinestetisk information, men också på paraverbal information som frustningar, andhämtning och liknande. Taktila och kinestetiska resurser i ridning är både sekventiellt organiserade och möjliga att laminera, med varandra likväl som med andra resurser. Ridning kan därmed liknas vid andra kommunikativa aktiviteter som till exempel pardans (Keevalik 2010, 2013 och 2015) och vuxen-barn-interaktion där den vuxne ”styr” barnet genom att till exempel leda barnet in i badrummet med ett lätt grepp om barnets axlar (Cekaite 2010, 2016).

Ett annat, högst konkret resultat av analysarbetet är den nya typ av multimodal transkription som presenterades vid den internationella pragmatik-konferensen i Belfast i juli 2017 och som också presenteras i artikeln som skickats in till Multimodal Communication. Principerna för multimodal transkription har diskuterats flitigt bland interaktionsforskare under de senaste 10-15 åren (Norris 2004, Mondada 2016), och den princip som vi har presenterat har väckt gillande bland många som arbetar med mer komplexa kommunikationssituationer där deltagarna är utspridda över en större yta, inte minst idrotts-, skol- och arbetslivsforskare.

Andra resultat av projektet

Utöver de resultat som vi presenterar ovan, det vill säga resultat från analyserna av materialet, har arbetet med projektet också haft en starkt positiv inverkan på projektdeltagarnas samarbete med andra forskare och på den humanistisk-samhällsvetenskapliga hästforskarmiljön både nationellt och vid LiU. Eftersom detta projekt är ett av de första som finansierats av SHF sedan forskningsprogrammet började inkludera humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning vill vi lyfta fram några av de aktiviteter som arbetet med projektet lett till.

Feb 2013	Samtals- och interaktionsseminariet, LiU	Seminarium om inspelningsmetod
Apr 2013	Inbjuden talare vid Interaktionsseminariet, SU	Presentation av projektet
Sep 2013	Möte i nationella humsamhästforskar-nätverket, UU	Presentation av datainsamlingen
Okt 2013	Forskarseminarium, Institutionen för kultur och kommunikation (IKK), LiU	Presentation av projektet
Mars 2015	Inbjuden talare vid Equine Research Network UKs (EqRN-UK) konstituerande möte, Leeds Beckett University (UK)	Presentation av SHFs satsning på finansiering av humsam-hästforskning
Nov 2015	Workshop humsamhästforskar-nätverket, SH	Presentation ”Multimodal kommunikation i ridhuset”

2017-08-15

Feb 2016	Inbjuden talare vid Yrkesdidaktiska seminariet, IBL, LiU	Presentation ”Förmedling av praktisk kunskap i ridhuset”
Mars 2016	Forskarseminarium IKK, LiU	Arbetsseminarium artikelmanus
Mars 2017	Forskarseminarium IKK, LiU (m docent Ann-Sofie Persson)	”Teoretiska perspektiv på ridträning och hästböcker”
Juni 2017	Inbjuden talare vid EqRN-UKs möte, Myerscough Equine College, Lancaster (UK)	Presentation av HumSamHäst@LiU

Lundgren leder sedan våren 2016 det nyinstiftade seminariet HumSamHäst@LiU vid Institutionen för kultur och kommunikation, LiU. Där samlas hästintresserade forskare och studenter, primärt från humsam-området, tre till fyra gånger per termin för att delta i presentationer och diskussioner av forskningsprojekt om människor och hästar. Seminariet är öppet för allmänheten och vi har flera gånger haft besök av journalister från bland annat Ridsport. Seminariets första möte ägde rum i mars 2016. Seminarieschemat finns här: <https://liu.se/ikk/ffu/ske/humsamhast?!=sv>

Arbetet med projektet har också lett till att Lundgren etablerat en god kontakt med internationella humsam-hästforskare, bland andra professor Kendra Coulter (Brocks University, Kanada), docent Katherine Dashper (Leeds Beckett University, UK), professor Miriam Adelman (Universidade Federal do Paraná, Brasilien), docent Rhys Evans (Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling, Norge), docent Nora Schuurman (Östra Finlands universitet, Finland), professor Sigrid Norris, Auckland Technical University och Professor Emerita Lynda Birke (University of Essex, UK). Professor Coulter har deltagit i IKKs högre seminarium med Lundgren som värd. Coulter kommer att delta i en HumSamHäst@LiU-workshop i oktober 2018 för att presentera ett nyligen initierat kanadensiskt projekt om svensk hästvälfärd sedd ur ett internationellt perspektiv. Lundgren och Coulter söker också internationella forskningsmedel tillsammans. Ihop med Katherine Dashper, Charlotte Bridgen och Lynda Birke utgör Lundgren organisationskommittén för Equine Cultures in Transition 2018, som kommer att äga rum vid Leeds Beckett University (UK). Lundgren har också en stående inbjudan till Myerscough Equine College och till Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling som föreläsare och uppsats-examinator. Lundgren har vidare initierat ett nära samarbete med det nyskapade Smedstad Ridsportcenter i Linköping, där hon samarbetar med företaget som driver verksamheten i ett Vinnova-finansierat forsknings- och utvecklingsprojekt (se <https://liu.se/artikel/nytt-ridcenter-blir-bas-for-forskning>).

Parallellt med det arbete som beskrivits ovan har viktiga kunskaper om tränarnas kommunikation med ryttaren, och denna kommunikations potentiella betydelse för en ökad hästvälfärd, vunnits inom ramen för Delstudie 2 (för närmare information om dessa resultat hänvisas till publikationer från denna andra delstudie och den delrapport som lämnats till SHF). En av de forskningsfrågor som formulerades i arbetet med vår ansökan om medel för Delstudie 1 rörde tränarens kommunikation. När arbetet med Delstudie 2 kom igång visade det sig dock att det förelåg väsentligt överlapp mellan denna forskningsfråga och syftet med Delstudie 2, där fokus ligger på att undersöka kommunikationen mellan ryttaren och tränaren. Denna kommunikation behandlas därför inom ramen för Delstudie 2.

Diskussion

Delstudie 1 har visat att det är möjligt att samla in ett högkvalitativt material, baserat inte bara på intervjuer och fältanteckningar utan också på videoinspelningar, som möjliggör detaljerade analyser av interaktionen i ridhuset. Delstudien visar också att analyser av videoinspelningarna möjliggör både teoretisk och metodologisk utveckling inom såväl hästforskningsområdet som inom kommunikationsvetenskap och pedagogik.

2017-08-15

Utforskandet av de föreställningar om kommunikationen med hästen som ryttarnas och tränarnas berättelser speglar visar att de, trots att de kan redogöra för vikten av känsla, tajming och snabbhet i kommunikationen med hästen ändå har svårt att riktigt sätta ord på vad de gör när de rider och vilken typ av fysiskt medierade upplevelser som den så hett eftertraktade ryttarkänsla konkret bygger på. Berättelserna visar också att både ryttare och tränare ger uttryck för en delvis paradoxal syn på hästens roll i kommunikationen, där hästen kan beskrivas både som ett självständigt subjekt som människorna har skyldigheter gentemot, och som ett objekt vars enda roll är att uppfylla människornas önskningar. Vi menar att det är viktigt att lyfta upp denna dubbelhet i framtida diskussioner om hästars välfärd, och reflektera över vilken roll vår ridning och våra träningspraktiker tillåter hästen att ha. Det är endast mot bakgrund av sådana reflektioner som tränare och ryttare tillsammans kan diskutera olika träningsmetoder och olika sätt att använda utrustning (såväl sporrar och spö som hjälptyglar och liknande), samt hur dessa påverkar hästens välfärd.

Ryttarkänsla och ridning är beroende av det fysiska gränssnittet mellan de två kroppar som är aktiva tillsammans, men perceptionen som denna kontaktyta ger upphov till i de respektive kropparna är både komplicerad och komplex. Analysen av den faktiska interaktionen mellan ryttarna och hästarna i videomaterialet visar att det gemensamma, icke-verbala språk som Brandt (2004) och Argent (2012) beskriver utifrån teoretiska resonemang byggs upp som ett språkspel där deltagarna genom sekvenser av initiativ och responser, som i sin tur leder till nya responser, bestående huvudsakligen av fysiskt medierade resurser (beröring och tryck i olika former) men med inslag av paraverbala resurser (ryttarens prosodi, hästens frustningar). Studiens resultat kan förhoppningsvis bidra till att tränare bättre kan explicitgöra sin egen praktiska ryttarkunskap och därigenom mer exakt kan förklara vilka perceptioner det är ryttaren ska leta efter i det flöde av beröring och tryck som förmedlas från häst till ryttare under ridningen. På samma sätt kan studien förhoppningsvis bidra till att möjliggöra för tränare att förklara hur hästen upplever det som ryttaren förmedlar till hästen, och tydliggöra varför ryttaren lyckas eller inte lyckas förmedla till hästen vad det är hon vill att hästen ska göra.

Publikationer

Publikationer baserade uteslutande på intervjumaterialet är märkta *, medan publikationer baserade på materialet i dess helhet är märkta **.

- Lundgren, C. 2017. Multimodality in the riding hall: learning touch-response feel revisited. Inskickad till *Multimodal Communication*.**
- Lundgren, C. 2017. *The role of touch in horse-rider-trainer interaction*. Paper presenterat i panelen Talk in/with the Environment and Other Life Forms vid 15th International Pragmatics Conference, Belfast, UK.**
- Blokhuis Zetterqvist, M. och Lundgren, C. 2017. Riders' perception of equestrian communication in sports dressage. *Society & Animals* 25(5). [DOI och sidnummer inte klart.]*
- Lundgren, C. 2016. *Modaliteter i dressyrträning*. Presentation vid nordiska samtalsforskningskonferensen OFTI 34, Helsingfors universitet, Finland.**
- Lundgren, C. 2016. *Dressyr och den osynliga kommunikationen*. Inbjuden artikel för Idrottsforskning.se <http://www.idrottsforskning.se/dressyr-och-den-osynliga-kommunikationen-2/> [Nedladdad 2017-03-21].**
- Lundgren, C. och Zetterqvist Blokhuis, M. 2015. *'The left hand has to go back a bit more, like this': Interaction analyses of communicative strategies in dressage coaching*. Paper presenterat vid European College of Sports Science 2015, Malmö.**
- Zetterqvist Blokhuis, M. och Lundgren, C. 2015. *Coaching dressage riders: a qualitative interview study examining the changing paradigms of equestrian training*. Paper presenterat vid European College of Sports Science 2015, Malmö.*

2017-08-15

- Lundgren, C. och Zetterqvist Blokhuis, M. 2014. 'And now the ancle a bit further back': *Interaction analyses of trainers and riders work with horse-rider communication in dressage training* I: Conference proceedings, 10th International Equitation Science Conference. DCA Report (Danish Centre for Food and Agriculture), 44. DCA, Köpenhamn/Odense.**
- Zetterqvist Blokhuis, M. och Lundgren, C. 2014. "Riders' perception of their communication with the horse" I: Conference proceedings, 10th International Equitation Science Conference. DCA Report (Danish Centre for Food and Agriculture), 44. DCA, Köpenhamn/Odense.*

De papers som inte publicerats av konferensarrangören har tillgängliggjorts via Lundgrens sidor på Researchgate.net (https://www.researchgate.net/profile/Charlotte_Lundgren) och Academia.edu (<https://liu-se.academia.edu/CharlotteLundgren>).

Slutsatser

Ridlärare och tränare har möjlighet att utveckla sin kompetens på tre punkter där många ryttare behöver och önskar extra stöd. Dessa tre punkter är:

1. att hjälpa ryttarna att läsa av hästens dagsform, och tillsammans med ryttaren diskutera hur träningspasset kan anpassas efter denna,
2. att hjälpa ryttarna att hitta rätt i det flöde av intryck som förmedlas genom ben, händer och säte genom att explicitgöra de olika komponenter som tillsammans bygger upp dessa intryck och därigenom förbättra förståelsen av vad ryttarkänsla är, samt
3. att hjälpa ryttarna att reflektera över sin syn på hästens roll i kommunikationen och därmed kunna diskutera hur olika typer av träningsystem och utrustning påverkar hästens välfärd.

Tränare som möter ryttarnas behov på dessa punkter kommer sannolikt att uppfattas som en insiktsfulla och kompetenta, och därmed ha bättre förutsättningar för att lyckas i sin profession. Ridsportförbundet och andra utbildningsanordnare bör därför inkludera resultaten från detta projekt (och annan humsam-hästforskning med fokus på ridning och ridträning) i sina utbildningar.

Resultatförmedling till näringen

- "Hästforskning om hästfolk", reportage i *Equipage* 2013:6
- "Jakten på den kentaurska känslan", intervju med Zetterqvist-Blokhuis i *Kentaur Magasin* 2015:1
- Deltagande vid seminarium på Strömsholm maj 2013
- "Kan vara knepigt att lära ut ridkonst", artikel om seminariet på Strömsholm maj 2013 (<http://www.hastsverige.se/nyhetslista1.html?news=20302>)
- "Många tränare jobbar med modern pedagogik", 2016-06-28, rapport från ECSS-konferensen (<http://www.hastsverige.se/Nyhetslista1.html?news=33335> samt i Ridsport)
- "Hennes forskning är i hästvåg", intervju med Lundgren i Östgöta-Correspondenten 2015-07-27 (<http://www.corren.se/nyheter/linkoping/hennes-forskning-ar-i-hastvag-8318216.aspx>)
- "När orden inte räcker till", artikel om projektet i LiU-nytt som toppade förstasidan på www.liu.se i september 2015 och spreds via interna veckobrev till samtliga anställda vid LiU (<https://liu.se/artikel/charlotte-lundgren-nar-orden-inte-racker-till>)
- "Samspelet mellan ryttare och häst undersöks", intervju med Lundgren i SR P4 Östergötland (<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=160&artikel=6269490>)
- Information om projektet på Lundgrens personalsida på www.liu.se (<https://liu.se/medarbetare/chama35>)
- Populärvetenskaplig föreläsning för personal och ryttare vid Smedstad ridsportcenter december 2016, som kommer att upprepas under ridskolans så kallade teorivecka under hösten 2017.

Tyvärr har vi inte kunnat genomföra den planerade workshopen på hippolog-utbildningen, eftersom de utbildningsansvariga ansåg att någon sådan inte kunde beredas plats i schemat. De medel som avsatts för workshopen återbetalas därför till SHF.

2017-08-15

Referenser

- Argent, G. 2012. Toward a privileging of the nonverbal. Communication, corporeal synchrony, and transcendence in humans and horses. I: Smith, J.A. och Mitchell, R.W. (red.) *Experiencing Animal Minds: an Anthology of Animal-Human Encounters*. New York: Columbia University Press.
- Brandt, K. 2004. A Language of their Own: An Interactionist Approach to Human Horse Communication. *Society and Animals* 12(4), 299-316.
- Cekaite, A. 2010. Shepherding the child: embodied directive sequences in parent-child interactions. *Text & Talk* (30)1: 1-25.
- Cekaite, A. 2016. Touch as social control: Haptic organization of attention in adult-child interactions. *Journal of Pragmatics*, 92, 30-42.
- Dessoir, M. 1892. Über den Hautsinn. *Arch. f. Anat. u. Physiol., Physiol. Abt.*, 175–339.
- Grunwald, M. 2008. *Human Haptic Perception. Basics and Applications*. Basel: Birkhäuser verlag.
- Heritage, J. 2004. Conversation analysis and institutional talk: analysing data, I: Silverman, D (red.) *Qualitative research: Theory, method and practice*. London: Sage Publications.
- Hutchby, I. and Wooffitt, R. 2008. *Conversation analysis*. Chichester, U.K.: Polity Press.
- Keeling, L.J., Blomberg, A., Ladewig, J., 1999. Horse-riding accidents: when the human–animal relationship goes wrong! In: *Proceedings of the 33rd International Congress of the International Society of Applied Ethology*, Lillehammer, Norge.
- Keevalik, L. 2010. Bodily quoting in dance correction. *Research on Language & Social Interaction* 43(4): 401-426.
- Keevalik, L. 2013. The interdependence of bodily demonstrations and clausal syntax. *Research on Language & Social Interaction* 46(1): 1-21.
- Keevalik, L. 2015. Coordinating the temporalities of talk and dance. I: Depperman, A. och Günthner, S. (red.) *Temporality in Interaction*. Amsterdam: John Benjamins.
- Krokmark, T. 2007. Fenomenografisk didaktik – en didaktisk möjlighet. *Didaktisk Tidskrift* 17(2-3):1-49.
- Linell, P. 2005. *The written language bias in linguistics: Its nature, origins, and transformations*. London: Routledge.
- Linell, P. 2009. *Rethinking language, mind and world dialogically: Interactional and contextual theories of human sense-making*. Charlotte, NC: Information Age Publishing.
- Linell, P. 2011. *Samtalskulturer: Kommunikativa verksamhetstyper i samhället*. Volym 1. Studies in language and culture 18. Linköping: Institutionen för Kultur och Kommunikation, Linköpings Universitet.
- Meyners, E. 2004. *Effective Teaching and Riding*. Goals Unlimited Press, Montana.
- Norris, S. 2011. Teaching Touch/Response-Feel: A First Step to an Analysis of Touch from an (Inter)active Perspective. In Norris, S. (ed). *Multimodality in Practice: Investigating Theory-in-Practice-through-Method*. London: Routledge.
- Lundgren, C. 2009. *Samarbete genom samtal. En samtalsanalytisk studie av teamkonferenser inom smärtrehabilitering*. Studies in Language and Culture 14. Linköping studies in arts and science 483. Linköping: Linköpings universitet.
- Lyle, J. 2003. Stimulated recall: a report on its use in naturalistic research. *British Educational Research Journal* 29(6), 861-878.
- Marton, F. 1981. Phenomenography – Describing conceptions of the world around us. *Instructional Science* 10(2): 177–200.
- McGreevy, P.D. och McLean, A. 2010. *Equitation Science*. Malaysia: Wiley Blackwell.
- Merleau-Ponty, M. 1964. *The Primacy of Perception: And Other Essays on Phenomenological Psychology, the Philosophy of Art, History, and Politics*. Evanston (IL): Northwestern University Press.
- Mondada, L. 2016. Challenges of multimodality: Language and the body in social interaction. *Journal of Sociolinguistics* 20(3):336–366.
- Silverman, D. 2000. *Doing qualitative research*. London: Sage Publications.
- UNESCO. 2017. *Code of conduct and ethical guidelines for social science research*.
www.unesco.org/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/.../Soc_Sci_Code.pdf [nedladdad 2017-05-09]
- Visser, E.K., Van Reenen, K.G, Zetterqvist Blokhuis, Morgan, K, Hassmén, P, Rundgren, M, och Blokhuis, H.J. 2008. Does Horse Temperament Influence Horse – Rider Cooperation? *Journal of Applied Animal Welfare Science* 11: 267-284.
- Warren-Smith, A.K. och McGreevy, P.D. 2008. Equestrian Coaches' Understanding and Application of Learning Theory in Horse Training. *Anthrozoös* 21(2):153-162.
- Zetterqvist Blokhuis, M. 2004. *Pedagogik för ridlärare*. Ridskolan Strömsholm, Västerås.